

UVOD

Lingvistika¹ i etimologija² ukazuju da je riječ banka (italijanski **Banco**, francuski **Banque**, Njemački i engleski **Bank**) korišćena tokom više od 2000 godina postojanja u značenju «klupa» ili «pult za promjenu novca», što samo potvrđuje da je mjenjački posao među prvim poslovima karakterističnim za banku.

Istorija bankarstva usko je povezana sa istorijom novca. Geneza bankarstva proistekla je iz razvoja bankarskih poslova, prije svih *depozitnog i kreditnog posla*, koji određuju osnovnu institucionalnu funkciju banke kao novčanog preduzeća³.

Savremeno bankarstvo se ne može zamisliti bez dobro organizovanog informacionog sistema. On je preduslov za izradu i realizaciju poslovne politike, kao i za upravljanje bankom. Međutim, i pored ove činjenice podaci mnogobrojnih istraživanja ukazuju na to da još uvijek ima prostora za dalje unapređenje i razvoj po pitanju njihovog korišćenja i ne može se očekivati potpuni nestanak papirnog novca.

Tehnologizacija bankarskog poslovanja i tendencija da banke sve više isporučuju svoje usluge preko mehanizama koje uključuju informaciono- komunikacione tehnologije je danas najznačajniji trend u bankarskoj industriji. Da bi se ovakav sistem poslovanja uspješno realizovao neophodna je tehničko- tehnološka opremljenost banaka, trgovinskih preduzeća, državnih institucija, s jedne strane, i osposobljeni resursi, s druge strane. Takođe, neminovna je i dostupnost računara i interneta, informatička pismenost, kultura ponašanja i poznavanje sistema elektronskog plaćanja organizacija i stanovništva.

Bankarstvo danas razvija nove proizvode i usluge uz pomoć računarskih mreža, čime su pomjerena vremenske i prostorne granice tradicionalnog bankarstva, i čime se bitno utiče na olakšanje i ubrzanje transfera novčanih sredstava. Brža manipulacija dokumentima u samoj banci doprinosi da poslovanje bude efikasnije i na taj način se ostvaruju bolji rezultati.

Elektronsko bankarstvo omogućava veći prodor na tržištu, veći ugled i imidž, kao i brže reagovanje na promjene. Za banku koja se u tržišnim uslovima bori za svakog svog klijenta, najvažnija je komunikacija sa njim. Interaktivne mogućnosti komuniciranja preko interneta su praktično neograničene.

Bezgotovinski način plaćanja je generalno pogodniji i efikasniji način od gotovinskog plaćanja i za trgovce jer na taj način je povećana sigurnost naplate i rizik poslovanja je značajno smanjen. Koristi ima i sama država jer je svaka transakcija koja se obavi elektronskim putem legalna.

Govoreći o bankarstvu 1994. godine Bil Gejts je rekao: „banke su dinosauri“.⁴

Sa pozicije savremenog elektronskog bankarstva postavlja se pitanje da li je ovom

¹ Nauka o životu

² Proučavanje porijekla riječi

³ Bjelica V. – Bankarstvo, teorija i praksa, Ekonomski fakultet Novi Sad, Novi Sad, 2001

⁴ Vuksanović, dr Emilija: „Elektronsko bankarstvo“, Fakultet za bankarstvo, osiguranje i finansije, Institut ekonomskih nauka, Beograd, 2006, str. 181.

svojom izjavom ispravno ili pogrešno opisao perspektivu bankarstva u 21. vijeku. U svakom slučaju mnogi su ovu izjavu tada protumačili kao „tehnološki alarm“ za banke. Kasnije je smisao ove izjave nalažen u poređenju sudbine tradicionalnog papirnog bankarskog poslovanja u 21. vijeku sa sudbinom dinosaurus. To je dalje tumačeno kao imperativ za svaku banku koja hoće da preživi u 21. vijeku da mora veoma brzo da se informatizuje zbog toga što se elektronske, informativne bazirane inovacije brzo usvajaju.

Danas bankarsko poslovanje u potpunosti počiva na resursima informacionih i telekomunikacionih tehnologija. Znači, savremeno elektronsko bankarstvo nema ulogu dodatnih usluga koje bi nudile samo najmoćnije banke, već su elementi ove vrste zastupljeni u ponudi gotovo svih banaka. Zbog toga se već ističe da je nepotrebno i koristiti poseban termin elektronsko bankarstvo i da sam termin bankarstvo danas podrazumijeva bankarsko poslovanje na bazi elektronske infrastrukture (Piter Keen).

U posljednje dvije decenije međunarodni finansijski sistem doživio je značajne strukturne promjene. Snažan porast međunarodnih finansijskih tokova u celom svijetu, prvenstveno potpomognut liberalizacijom i privatizacijom finansijskih tržišta je potpuno promijenio okruženje i zakonitosti tržišta. U uslovima globalizacije i razvoja računarske tehnologije nestaju granice između nacionalnog i svjetskog, što kompanijama i finansijskim institucijama otvara dosad nezamislive mogućnosti poslovanja.

Promjene u finansijskim sistemima uočavaju se na finansijskim instrumentima, u tehnologijama i tehnikama finansiranja, u pojavi novih finansijskih institucija i u velikim promjenama u regulaciji finansijskih institucija. U svijetu je sve više internacionalnih banaka.

Među finansijskim institucijama, prednosti globalne orijentacije najviše su prepoznale i koriste ih banke koje danas posluju širom svijeta. Pod pojmom internacionalna banka najčešće se podrazumijeva banka koja uz pomoć kompanija ćerki posluju i u drugim zemljama.

Klijenti banke su sve obrazovaniji u finansijskom smislu i spremni na investiranja u različite oblike finansijske imovine. Pojava novih finansijskih instrumenata na razvijenim finansijskim tržištima kao što su fjučersi, forvardi, opcije, svopovi, takođe konkurišu tradicionalnim bankarskim proizvodima i ostavljaju sve manje mjesta za djelovanje bankarskim institucijama i njihovim proizvodima. Bankarski proizvod je izraz nove poslovne filozofije u bankama, koja prožima sve nivoe bankarskog poslovanja, od poslova sa stanovništvom do međunarodnog bankarstva, preko obuke kadrova, do novih menadžerskih pristupa.⁵

Velike banke su prve koje su krenule putem reagovanja na promjene u okruženju, jer su bile najviše izložene posljedicama tih promjena. S druge strane, one su imale i najveću koncentraciju stručnjaka koji su mogli da ocijene situaciju i formulišu stručne odgovore na brojne faktore iz okruženja.

⁵ Živković, A., Stanić R., Krstić B., Bankarsko poslovanje i platni promet, CID ekonomski fakultet, Beograd, 2006., str. 227.